

Avdeling for lærerutdanning og naturvitenskap

Silje Eikemo Hagen

Bacheloroppgave
Det første møtet

The first meeting

BLU

2017

Samtykker til tilgjengeliggjøring i digitalt arkiv Brage

JA

NEI

Forord

Denne bacheloroppgaven er skrevet i forbindelse med avsluttende utdanning for barnehagelærerlinjen ved Høgskolen i Innlandet, avdeling Hamar. Først og fremst ønsker jeg å takke min fantastiske veileder Shpresa Basha for god veiledning og for all støtte og beroligende ord under oppgaveskrivingen.

Jeg vil i tillegg takke informantene mine for å ha tatt seg tid til å hjelpe meg med å få en god innsikt i hvordan de legger til rette for trygg og god tilvenning for de minste i barnehagen, og for at jeg har fått muligheten til å lytte til deres erfaringer, tanker og meninger rundt temaet.

Jeg ønsker også å takke venner og familie for tålmodigheten og forståelsen deres for denne hektiske skriveperioden, og for all støtte gjennom det hele. Til slutt ønsker jeg å takke medstudenter for tre flotte år på høgskolen og for hjelp og råd jeg har fått underveis i bacheloroppgaven min.

Tusen takk til dere alle!

Innhold

FORORD	3
INNHold	4
NORSK SAMMENDRAG.....	6
ENGELSK SAMMENDRAG (ABSTRACT)	7
1. INNLEDNING	8
1.1 PRESENTASJON AV PROBLEMSTILLING	8
1.2 AVGRENSNING OG BEGREPSAVKLARING	9
1.3 OPPGAVENS OPPBYGNING	10
2. PRESENTASJON AV TEORI	11
2.1 TILVENNING	11
2.2 FORELDRESAMARBEID	12
2.2.1 <i>Relasjoner</i>	13
2.3 TILKNYTNING.....	14
2.3.1 <i>Trygg og utrygg tilknytning</i>	14
2.3.2 <i>Primærkontakt</i>	15
2.3.3 <i>Overgangsobjekt</i>	15
3. METODE	17
3.1 VALG AV METODE	17
3.2 VALG AV INFORMANTER	18
3.3 DET KVALITATIVE INTERVJUET	18
3.4 FEILKILDER OG KILDEKRITIKK	19
3.5 ETIKK	20
4. EMPIRI	21
4.1 TILVENNING	21

4.2	FORELDRESAMARBEID	22
4.3	TILKNYTNING	22
4.4	TRYGGHET	23
5.	DRØFTING	25
5.1	TILVENNING.....	25
5.2	TILKNYTNING	26
5.2.1	<i>Primærkontakt</i>	27
5.3	FORELDRESAMARBEID	27
5.4	TRYGGHET	28
5.5	OPPSUMMERING AV DRØFTING.....	29
6.	AVSLUTNING	30
7.	VEIEN VIDERE.....	31
	LITTERATURLISTE	32
8.	VEDLEGG	34
8.1	SAMTYKKEERKLÆRING FOR INTERVJU TIL BACHELOROPPGAVE.....	34
8.2	INTERVJUGUIDE	35

Norsk sammendrag

Tittel: Det første møtet	
Forfatter: Silje Eikemo Hagen	
År 2017	Sider 35
Emneord: Tilvenning, tilknytning, foreldresamarbeid, trygghet	
Sammendrag: Hensikten med denne bacheloroppgaven var å søke etter teori og empiri rundt min problemstilling "hvordan kan jeg som pedagogisk leder, sammen med barnehagen, sørge for et trygt første møte for ett- og toåringer?". Jeg rettet fokuset mitt mot tilvenning, tilknytning og foreldresamarbeid, samt trygghet. Jeg brukte intervju som metode, og besøkte tre ulike barnehager med tre forskjellige personer med bakgrunn i en pedagogisk lederstilling. Informantene mine ble spurt relative enkle spørsmål som jeg hadde nedfelt i en intervjuguide. Resultatene viste at det ikke finnes noe fasitsvar på hvordan man skal utføre en tilvenningsprosess, men at mange likevel utfører den ganske likt. Det var stor enighet blant informantene hvorvidt et godt samarbeid med foreldrene er og hvor viktig det er at barnet føler på en trygg tilknytning.	

Engelsk sammendrag (abstract)

Title: The first meeting	
Authors: Silje Eikemo Hagen	
Year: 2017	Pages: 35
Keywords: Habituation, affiliation, cooperation with parents, safety	
Summary: The purpose of this bachelor thesis was to search for theory and empiricism around my issue "how can I, as an educational leader, together with my kindergarten, provide a safe first meeting for one and two-yearers?". I focused my attention on habituation, affiliation and cooperation with parents, as well as safety. I used interview as a method, and visited three different kindergartens with three different people with background in an educational leadership position. My informants were asked relatively simple questions that I put in an interview guide. The results showed that there is no answer for how to perform a habituation process, but that many people still perform it quite similarly. There was a broad consensus among the informants about how important a good cooperation with the parents is and how important it is for the child to feel safe.	

1. Innledning

Jeg startet barnehagelærerutdanningen min i 2014, og rundt ett år senere begynte fadderbarnet til min mor i barnehagen. Etter å ha fullført ett skoleår på den tiden og å være vitne til barnehageoppstart, ble jeg veldig nysgjerrig på dette med tilvenning i barnehagen. Vi hadde ikke hatt noe undervisning om det, og jeg fant heller ikke mye som beriket meg med kunnskap via Internett eller i pensum. Lite visste jeg om at jeg to år senere, og nesten ferdig, fortsatt føler meg like fattig på kunnskap. Det skremmer meg at jeg om bare få måneder skal være en pedagogisk leder med ansvaret for noe jeg ikke føler meg trygg på. Når valget om tema til bachelor kom, var jeg ikke i tvil. Jeg skal skrive om tilvenning i barnehagen, og jeg skal dykke ned i småbarnspedagogikk og de yngste barna.

Generelt finnes det lite forskning på akkurat dette med tilvenningsperiode, både nasjonalt og internasjonalt. (Drugli, 2014 s. 116). Det er langt flere barn som starter tidligere i barnehagen nå enn før, og dermed blir også tilvenning et tema som er mer og mer aktuelt. Per dags dato går 82% av norske 1- og 2-åringer i barnehagen (Statistisk Sentralbyrå, 2016).

Når de aller minste barna begynner i barnehagen vil det i mange tilfeller være en slags avslutning. Man tar et farvel med de trygge rammene hjemme hos foreldre/foresatte, og generelt et farvel til spedbarnsalderen. Det kan oppleves som en stor utfordring å begynne i barnehagen (Haugen, Løkken & Röthle, 2013, s. 69).

Formålet med denne oppgaven er å tilegne meg mer kunnskap i håp om å kunne dra nytte av dette når jeg er ferdig utdannet barnehagelærer og selv skal ut i jobb. Jeg ønsker at andre barnehageansatte og barnehagelærerstudenter skal kunne bruke min oppgave til å bli mer bevisst på den kompetansen som trengs under en tilvenningsperiode.

1.1 Presentasjon av problemstilling

På bakgrunn av det som er nevnt over har jeg formulert en problemstilling. Denne lyder som følgende: "Hvordan kan jeg som pedagogisk leder, sammen med barnehagen, sørge for et trygt første møte for ett- og toåringer?".

1.2 Avgrensning og begrepsavklaring

Jeg har valgt å bruke begrepet *pedagogisk leder* i min problemstilling. I *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* står det at ”Pedagogisk leder har et særlig ansvar for planlegging, gjennomføring, vurdering og utvikling av barnehagens oppgaver og innhold. De er også ansvarlige for å veilede det øvrige personalet slik at alle får en felles forståelse av barnehagens ansvar og oppgaver” (2011, s. 21). Dette vil si at det er den pedagogiske lederen som har ansvar på sin avdeling, både ovenfor sine medarbeidere, men også for barna. Jeg har også benyttet meg av ordet *barnehagen* i problemstillingen. En barnehage er en samfunnsinstitusjon som konstant må være i endring og under utvikling (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 22). For at barnehagen skal kunne klare å møte nye utfordringer og krav, er det viktig at den er en lærende organisasjon. Det kreves kompetente ansatte, og for å oppnå dette trenger man kvalitetsutvikling i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 22).

Hensikten med at jeg har tatt for meg den pedagogiske lederen og barnehagen hver for seg, er at jeg ikke ønsker å begrense det til kun hva den pedagogiske lederen bør gjøre, men også hvordan de andre ansatte i barnehagen kan sørge for et trygt første møte for ett- og toåringene i barnehagen. Et barnehagepersonale består ikke kun av pedagoger, derfor vil jeg omtale alle ansatte i barnehagen som barnehageansatte i min oppgave.

Tilvenning er et veldig sentralt begrep som vil bli gjentatt mange ganger i løpet av oppgaven min. Det finnes flere definisjoner på hva tilvenning er, men man kan sette det i en sammenheng med en overgang (Haugen et al., 2013, s. 69). Det handler om den overgangen som skjer når barnet går ifra den hverdagen de er vant til, og over til noe ukjent. Barna tilvennes en ny verden med nye rutiner, med nye mennesker og uten foreldrene sine.

I problemstillingen min har jeg skrevet ”et trygt første møte”, og derfor blir også *trygg tilvenning* et begrep som jeg ønsker å bruke. Trygg tilvenning ser jeg på som en barnehageansatt som ser, lytter og anerkjenner barnet, og som gir omsorg og nærhet. Det er viktig å arbeide med barna på deres egne premisser for å gjøre prosessen til en mest mulig stressfri opplevelse for barnet (Haugen et al., 2013, s. 80).

1.3 Oppgavens oppbygning

Oppgaven er bygget opp med innledning, teoridel, empiridel, drøfting og en avslutning. Oppgaven starter med en innledning hvor jeg skriver om hvorfor tilvenningsperioden opptar meg og videre presenterer jeg problemstillingen min. I teoridelen har jeg tatt for meg hvilke teorier det finnes omkring temaet og hva de sier. Her har jeg tatt for meg norske teoretikere i tillegg til ikke-nordriske teoretikere. I kommende kapittel, som er metoddelen, beskriver jeg kvalitative metoder og kvantitative metoder. Jeg forklarer hvorfor jeg har valgt en kvalitativ metode og hva hensikten med dette er. Deretter fortsetter med en empiridel hvor intervjuene blir presentert. Videre kommer det en drøftingsdel hvor jeg drøfter intervjuene og setter det i lys av teoridelen. Til slutt legger jeg frem en avslutning som belyser problemstillingen min og hva jeg har fått ut av oppgaven min.

2. Presentasjon av teori

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere relevant teori innenfor småbarnspedagogikk. Jeg har valgt å legge hovedvekt på teori innen tilvenning, tilknytning og foreldresamarbeid/relasjoner.

2.1 Tilvenning

I mange tilfeller har ett- og toåringene som skal begynne i barnehagen vært hjemme med mor og/eller far i lang tid. Denne perioden har bestått av rolige og trygge dager for barnet, sammen med få personer som står barnet nært. Dermed kan overgangen til barnehage føles utrygt og sees på som en overgang for barnet (Broberg, Hagström & Broberg, 2014, s. 130-131). Det er denne overgangen som vi kaller for tilvenning. I følge Broberg et al. (2014) har tilvenningen tre formål. Det ene formålet er å venne barnet til det nye miljøet i barnehagen. Det andre er å gi barnet en mulighet til å bli godt kjent med en pedagog, slik at denne personen blir barnets trygghetsperson mens foreldrene er borte. Det tredje og siste formålet er å venne barnet til å klare seg uten foreldrene i nærheten, og heller snu seg til trygghetspersonen og de barnehageansatte (Broberg et al., 2014, s. 131).

Mange barn i ettårsalderen synes det er spennende med ”titt-tei”-lek. Dette er fordi i denne alderen begynner barnet å tilegne seg en forståelse om at noe som blir borte også kan komme tilbake. Hukommelsen er antageligvis ikke utviklet til at de forstår at selv om noe ikke synes, som når den ansatte i barnehagen gjemmer ansiktet sitt, så finnes det likevel – og dette blir bevist når personen tar bort hendene og ansiktet synes igjen. Derfor er det viktig for barna å få gjentatte erfaringer med at foreldrene drar og kommer tilbake i ettertid (Broberg et al., 2014, s. 130).

Donald Winnicott (1990) tar for seg at barna i møte med adskillelse ”bruker alle sine krefter på å konsentrere seg om å holde fast på sine ’indre bilder’ av mor og far som ikke lenger er til stede.” (Winnicott, i Haugen et al., 2013, s. 73). Det er viktig at foreldrene og de ansatte i barnehagen gir barna god tid til å tilvenne seg den nye hverdagen. Dette kan fullføres gjennom respekt ovenfor barna og ved å ta det i barnas tempo, som lyses ut i empiridelen. Winnicott hevder at det å ha positive indre bilder er en viktig del for at barnet skal kunne begynne å utvikle en evne til å klare seg på egenhånd. Dette starter først i det små, hvor

barnet er alene i nærhet av en omsorgsperson, og deretter utvedes det var at barnet er alene i barnehagen. For at denne utviklingen skal kunne fungere på en god måte, er det sentralt at omsorgspersonen har en jeg-støttende funksjon (Abrahamsen, 1997, s. 115). Winnicott sier videre:

In this way I am trying to justify the paradox that the capacity to be alone is based on the experience of being alone in the presence of someone, and that without a sufficiency of this experience the capacity to be alone cannot develop (Winnicott, 1985a, s. 33).

Winnicott (Abrahamsen, 2013) snakker også om at vi må gi barna ”verden i små doser”. Dosene må ikke være for store fordi det da kan bli vanskelig for barna å fordøye alt. Barna kan fort bli usikre og forvirret, og for noen barn kan dette medføre til fortvilelse og ukonsentrasjon. Samtidig er det viktig at dosene er store nok til at barna ønsker å utforske verden og ta mer del i barnefellesskapet.

2.2 Foreldresamarbeid

I *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* (2011, s. 7) står det at:

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling.

Det vil si at de barnehageansatte skal inkludere foreldrene i barnehagens arbeid.

Det er ikke uvanlig at små barn blir lett påvirket av foreldrenes emosjonelle signaler. Dette kommer ofte til syne hvis foreldrene viser en form for utrygghet og engstelse ved levering i barnehagen, og barna blir i denne situasjonen ofte utrygge og engstelige selv. Små barn blir også påvirket negativt i en bringesituasjon hvis foreldrene har hast med å levere eller om foreldrene bruker for lang tid med å forlate barnet (Drugli, 2014, s. 146).

Kommunikasjonen mellom personalet og foreldre i bringe- og hentesituasjoner er veldig viktig for å kunne bygge opp og opprettholde en god relasjon dem imellom. Det å kunne ha en daglig kontakt om barnet og hva det har gjort, resulterer en svært viktig base for foreldresamarbeidet. Dette etablerer en trygghet og gjør at personalet og foreldre blir kjent

med hverandre, og bygger opp gode relasjoner for at de senere kan samtale om vanskeligere temaer hvis det skulle bli nødvendig (Drugli, 2014, s. 144).

Den pedagogiske lederen har, som nevnt over, er sært ansvar for barnehagens mål og rammer. Hun eller han skal kunne videreformidle dette, ikke bare til personalet, men også til foreldrene. For å kunne få til et godt foreldresamarbeid, kreves det at foreldrene ”får god og tilstrekkelig informasjon om barnehagens virksomhet” (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 53). Det er også den pedagogiske lederen som oftest har ansvaret for foreldresamtalene, og herunder også ”den vanskelige foreldresamtalen”. Dette er et begrep som blir brukt når en fagperson gruer seg til å ta opp et tema med foreldrene om barnet sitt (Glaser, 2013, s. 116). Grunnen til at man som pedagogisk leder kan kjenne på vanskeligheten med slike samtaler er fordi det ofte er pedagogisk leder som tar initiativet til samtalen. Skulle det derimot skje at foreldrene kommer med ønske om en samtale omkring noe vanskelig, så oppleves dette mye enklere for den pedagogiske lederen (Glaser, 2013, s. 117).

Når det kommer til ”den vanskelige foreldresamtalen” er det alltid viktig å huske på at det er barnets beste som skal være utgangspunktet. Alt i alt handler det om god kommunikasjon mellom pedagogisk leder og foreldrene. Det kan ofte virke som at når foreldrene får slått seg til ro med at den pedagogiske lederen bare vil deres barn vel og kan vise dette gjennom kommunikasjon, så vil foreldrene i større grad lytte til hva som skal bli tatt opp (Glaser, 2013, s. 123).

2.2.1 Relasjoner

Drugli (2014, s. 85) mener at når små barn begynner i barnehagen ”har personalet en unik mulighet til å bidra til dette barnets positive utvikling ved å etablere en god relasjon mellom seg og barnet”. Små barn er avhengig av at barnehageansatte responderer umiddelbart og hensiktsmessig på de signalene som blir gitt av barna, samt at de trenger å føle seg både forstått og ivaretatt. Her er det viktig med rom for god omsorg og trygg tilknytning. Desto tryggere og bedre en relasjon mellom barn og barnehageansatt er, jo større betydning får den for barnet. Dette vil si at de som jobber i barnehagen er svært viktige samspillpartnere, nettopp fordi de er mye sammen med barna over lang tid.

Burchinal og Cryer (2003) analyserte amerikanske studier hvor de fant ut at det er barnehageansattes evne til sensitiv omsorg ovenfor barnet som bidrar mest til barnets positive utvikling i barnehagen (Drugli, 2014, s. 84).

2.3 Tilknytning

John Bowlby (1994) definerer tilknytning som “de emosjonelle bånd som knytter barnet til sine omsorgspersoner over tid og sted.” (Abrahamsen, 2013, s. 78). Små barn knytter seg som oftest til personer som gir dem fysisk og emosjonell omsorg. Det å knytte seg til en eller flere omsorgspersoner er en av utviklingsoppgavene for et barn i det første leveåret. Dette er en biologisk basis som handler om overlevelse for barnet. Menneskebarnet klarer seg ikke på egenhånd og er helt avhengig av å knytte seg til noen som kan ta hånd om det. Dette er i første omgang foreldrene som oftest (Drugli, 2014, s. 21). Forskning har vist at det er kroppskontakt mellom barnet og tilknytningspersonen som er tilknytningsfremmende, og som fremmer en positiv tilknytningsprosess (Drugli, 2014, s. 23). Abrahamsen (2013, s. 73) tar for seg at ”en trygg tilknytningsrelasjon kan bare utvikles over tid gjennom pålitelig og oppmerksomt nærvær fra den voksnes side i forhold til det enkelte barns relasjonsbehov.”.

2.3.1 Trygg og utrygg tilknytning

Det er kvaliteten på samspillet mellom barnet og omsorgspersonen som vil avgjøre om tilknytningen er trygg eller utrygg (Drugli, 2014, s.27). Et barn som føler på en trygg tilknytning vil vise tillit til omsorgspersonen, og stoler på at det får trøst ved behov. Det er helt avgjørende for barn å ha minst én trygg tilknytningsrelasjon. En trygg tilknytning etableres ved at barnet ved flere anledninger har opplevd sensitiv omsorg og at barnets omsorgsperson er støttende og opptatt av barnets velbehag. Barn som har denne trygge tilknytningen vil bruke sin energi på å utforske alt rundt seg og vite at det kan komme tilbake når det er nødvendig, i stedet for å alltid søke nærhet (Drugli, 2014, s. 27). Bowlby mener at det er helt naturlig at barn opp til tre år er skeptiske eller protesterer ved adskillelse fra deres foreldre. Dette kaller han for psykisk sunt, fordi barna klarer å skille mellom sine foreldre og andre personer. Dette viser til gode relasjoner og sterke bånd mellom barnet og omsorgspersonen, og blir definert som ”trygg tilknytning” (Abrahamsen, 2013, s. 79).

Drugli (2014, s. 28) beskriver utrygg tilknytning slik ”Når samspillet mellom barn og omsorgsperson ikke er preget av sensitivitet og forutsigbarhet, vil tilknytningsrelasjonen dem imellom bli utrygg.”. Med andre ord, et barn som har en utrygg tilknytning vil slite med å utforske omverdenen, fordi de ikke føler at de har noen å komme tilbake til hvis det skulle være nødvendig. Et kjennetegn på barn med utrygg tilknytning kan være barn som ofte er

klengete. Dette er de ofte fordi de prøver å opprettholde en nærhet til sin omsorgsperson (Drugli, 2014, s. 28).

2.3.2 Primærkontakt

I 1990-årene ble det i mange norske barnehager innført noe som kalles for primærkontaktmodellen. Meningen med denne modellen var å sikre nære relasjoner mellom barnehageansatte og barna (Drugli, 2014, s. 113). Det er forskjellig fra barnehage til barnehage hvordan de velger å gjennomføre denne modellen. Noen velger å følge den slik den er og andre går ut ifra den og tolker den på sine egne måter. Ordet primærkontakt kan også ha mange navn, og mange kaller disse personene for kontaktperson eller tilknytningsperson. En primærkontakt er en person som har et særlig ansvar for noen av barna som begynner i barnehagen og er bevisst på å etablere en god kontakt med dem (Drugli, 2014, s. 113). Som oftest er det primærkontakten som møter "sine" barn og deres foreldre i døra om morgenen – når dette går overens med den barnehageansattes vakter. Det er i tillegg denne personen som oftest skifter bleie, gir mat og trøst, og legger barnet.

Å ha en tilknytningsperson tilgjengelig kan sees som et basisbehov hos barn som er rundt ett år. Det er derfor viktig for et lite barn å ha minst en trygg tilknytningsrelasjon, enten det er hjemme eller i barnehagen, og helst begge steder (Kunnskapsdepartementet 2012: 1: 65, i Haugen et al., 2013, s. 72).

Det er viktig å gi barnet tid til å være i samvær med primærkontakten sin, sammen med sine foreldre. Når barnet etter hvert vil føle seg knyttet og trygg på sin primærkontakt, er det neste steget å flette barnet sammen med de andre barnehageansatte og så sammen med de andre barna (Drugli, 2014, s. 113).

2.3.3 Overgangsobjekt

Mange barn kan virke stille når foreldrene har gått og de sitter igjen med de barnehageansatte. Barnet går da igjennom en prosess hvor de prøver å ta innover at foreldrene ikke er tilstede. Winnicott mener at under denne perioder bruker barnet kreftene sine på å holde fast ved sine "indre bilder" av foreldrene når de ikke er til stede (Abrahamsen, 2013, s. 73).

I følge Winnicott trenger barna hjelp og forståelse fra de barnehageansatte for å klare å holde på de indre bildene som overnevnt. En slik hjelp fra de ansatte kan være at barna får lov til å ha med seg et overgangsobjekt i barnehagen. Det finnes ulike former for overgangsobjekt, og noen av disse kan være en bamse, en smokk, en koseklut eller en annen gjenstand som har en spesiell følelsesmessig verdi for barnet. Dette er objekter som hjelper barna å huske på det gode de har hjemme, og er en god erstatning for barna hvis de blir lei seg, når de skal sove og når savnet etter mor og/eller far blir stort (Abrahamsen, 2013, s. 76). Winnicott understreker at et overgangsobjekt ikke kan bli valgt av omsorgspersoner, men av barnet selv. Dette er viktig å ivareta fordi dette er barnets første valgte "ikke-meg-eiendel". Han legger også til at det er ikke selve overgangsobjektet som er viktigst, men betydningen av det (Abrahamsen, 1997, s. 112). Det er viktig at de barnehageansatte og foreldrene respekterer verdien av et overgangsobjekt. Det er ikke bare av betydning av det som objekt, men også i utseende og lukter. Winnicott snakker om dette og sier:

The parents get to know its value and carry it round when travelling. The mother lets it get dirty and even smelly, knowing that by washing it she introduces a break in continuity in the infant's experience, a break that may destroy the meaning and value of the object to the infant (Winnicott, 1985b, s. 4).

Overgangsobjektet har altså en større mening enn bare å være et objekt, dets og lukt er også av betydning. Winnicott hevder at barnet gjerne bruker overgangsobjektet til holde på de følelsene det får av kroppskontakt med objektet, som det har opplevd sammen med en omsorgsperson. Dette kan speiles til at barnet ofte holder overgangsobjektet nært ansiktet, fordi det er mye kroppskontakt med ansikt inntil mor og/eller far sitt bryst (Abrahamsen, 1997, s. 109).

3. Metode

Sosiologen Vilhelm Aubert mener at en metode er en framgangsmåte for å løse problemer og for å tilegne seg ny kunnskap (Dalland, 2012, s. 111). Metode er altså redskapet vårt i møte med det vi ønsker å undersøke, og den vil hjelpe oss til å samle inn nødvendig data – det vil si, den informasjonen vi trenger til undersøkelsen som skal bli gjort (Dalland, 2012, s. 112).

3.1 Valg av metode

Løkken & Søbstad (2013, s. 37) snakker om viktigheten av å bruke metoder. Det handler ikke i all hovedsak om å velge ut en metode, men heller om å være i stand til å finne både svakheter og styrker ved de ulike metodene og dermed velge ut de som egner seg best. Med bakgrunn i dette var jeg nødt til å bestemme meg for om jeg ønsket å ta i bruk kvalitative eller kvantitative metoder.

Kvalitative metoder er gjerne intervjuer og observasjoner, og hensikten er at forskeren går i dybden. Her vil vi få innsikt i hvordan en person tenker, opplever og erfarer en gitt situasjon. Kvantitative metoder gir et mer konkret svar og gir gjerne et resultat som er målbart, og kjennetegnes ved å gå i bredden når noe skal forskes på. Her brukes det for eksempel telling og måling, men man kan også bruke intervju som på forhånd er ferdigstilt med spørsmål som gir målbare svar. Resultatet vil kunne måles, sammenlignes og rangeres for å finne ut hva som er positivt og negativt, og hva som er best (Løkken & Søbstad, 2013, s. 34).

Jeg har valgt å ta i bruk den kvalitative metoden fordi jeg ønsker å finne ut hvordan man kan skape et trygt første møte for ett- og toåringer. I motsetning til den kvalitative forskningsmetoden, kunne jeg ved bruk av kvalitativ metode gå i dybden for å finne ut hva informantene mente om tilvenningsperioden. Jeg hadde et såkalt semistrukturert intervju med hver av informantene. I et semistrukturert intervju ligger fokuset på forhåndsbestemte temaer, som intervjueren har valgt ut (Dalen, 2011, s. 26). Jeg valgte å ta i bruk semistrukturert intervju med en intervjuguide. Denne intervjuguiden inneholdt tema for oppgaven min, i tillegg til seks spørsmål samt tre informasjonsspørsmål.

3.2 Valg av informanter

Det å skulle velge ut informanter ble ikke lett. Jeg var nødt til å sette noen krav og begrensninger slik at jeg kunne få svar på akkurat det jeg ønsket, dette kommer jeg tilbake til i ”presentasjon av empiri”. Begrensningene ble informanter som har lang arbeidserfaring i barnehagen og som har jobbet som pedagogisk leder eller som har denne stillingen nå. Disse personene ble valgt grunnet at det var de som ville gi meg mye kunnskap gjennom erfaringer (Jacobsen, 2003, s. 93). Jeg valgte ut tre barnehager som jeg visste om fra før av og som jeg hadde hørt mye om, men som jeg selv aldri hadde vært i eller besøkt. Det var viktig for meg å ikke legge intervju i barnehager jeg har hatt praksis i eller jobbet i, da jeg ønsket å ligge nøytralt fordi jeg ikke ønsket å ha vanskeligheter med å skille profesjonelt og privat.

Jeg kom i kontakt med tre førskolelærere i tre ulike barnehager, hvor to av de ligger i samme kommune. Alle de tre informantene er utdannede førskolelærere, og har vært ferdigutdannet i et tidsrom på 13 år til 29 år. To av disse jobber per dags dato som pedagogiske ledere og en som førskolelærer 2.

3.3 Det kvalitative intervjuet

Før jeg gikk ut for å intervju, utformet jeg en intervjuguide med de spørsmålene jeg ønsket svar på under intervjuene (Se vedlegg 2). Dette brukte jeg som en mal som skulle få meg gjennom intervjuene mine, og fungerte som en god forberedelse både faglig og mentalt for å kunne møte intervjupersonene (Dalland, 2014, s. 167). Jeg valgte å ikke sende intervjuguiden til informantene på forhånd, slik at første gangen de hørte spørsmålene var under selve intervjuet. Alle tre intervjuene ble gjennomført over en tidsperiode på en uke, og alle ble utført på informantenes arbeidsplass. Dette valgte jeg fordi det ble et miljø som var naturlig for informantene (Jacobsen, 2003, s. 74).

Spørsmålene på intervjuguiden var relative enkle spørsmål å kunne svare på, og det gjorde så informantene kunne føle seg vel og avslappet (Dalen, 2011, s. 27). Etter hvert stilte jeg flere spørsmål som gikk nærmere inn på informantenes erfaringer og hva deres tanker var rundt tilvenningsperioden. Jeg stilte spørsmål som ikke ga meg ”ja” og ”nei”-svar, og jeg prøvde å ikke stille ledene spørsmål. Samtidig var jeg veldig bevisst på egen holdning, og forholdt meg avslappet og bekreftet underveis med anerkjennende nikk og sa ”m-mm” på det

informantene sa til meg (Jacobsen, 2003, s. 80). Jeg valgte også å stille oppfølgings spørsmål om noe av det informantene sa var interessant og jeg ønsket å høre mer om det.

Jeg brukte båndopptak som hjelpemiddel under alle intervjuene. Dette så jeg på som en fordel for å slippe å notere mye underveis, og heller rette fokuset mot informantene (Jacobsen, 2003, s. 75). Ved hjelp av båndopptak fikk jeg frie hender til å notere meg kommentarer, kroppsspråk og ansiktsuttrykk (Dalland, 2014, s. 175). Jeg valgte å ta i bruk dette, og noterte underveis for å fremstå interessert og nysgjerrige på det informantene fortalte meg. Det var i tillegg noe jeg gjorde for sikkerheten sin skyld, i tilfelle jeg skulle få tekniske problemer (Jacobsen, 2003, s. 76).

Etter hvert intervju transkriberte jeg samtalen og skrev ned alt ord for ord. Dette tok mye tid, men det ga meg en fin mulighet til å oppleve hele samtalen på nytt (Dalland, 2014, s. 179). Disse transkriberingene gjorde jeg rett etter hvert intervju, altså samme dag. Dette var for å ikke glemme noe. Deretter tematiserte jeg alle tre intervjuene. Jeg tok altså utgangspunkt i intervjuguiden min, og dro ut temaer jeg ville belyse og skrive om i oppgaven (Dalen, 2011, s. 69).

3.4 Feilkilder og kildekritikk

En feilkilde jeg oppdaget etter et intervju var at den ene informantene min sa hun gjerne hadde ønsket å kunne få intervjuguiden sendt til henne på forhånd. Dermed kunne hun forberedt seg på spørsmålene bedre og kanskje kunne gitt meg mer utdypende svar. En annen feilkilde som oppsto var at jeg, i etterkant, per e-post fikk beskjed om at den ene informantene hadde kommet på ting i etterkant som hun gjerne hadde ønsket å kunne fått frem under intervjuet. Dette kan ha hatt en påvirkning på svarene jeg fikk, da hun kanskje kunne ha fylt på med mer enn det hun gjorde.

Under to av intervjuene jeg var på fløt samtalen veldig godt, men midt i et svar ble vi avbrutt utenfra. En ansatt i barnehagen kom inn på rommet vi satt på og skulle hente noe hun trengte, og samtalen ble på en måte brutt. Vi måtte hente oss litt inn igjen, og det kan ha skjedd at det som egentlig skulle bli sagt ble glemt.

3.5 Etikk

I forkant av intervjuene hadde jeg laget et samtykkeerklæringsskjema (Se vedlegg 1) til informantene. Hensikten med å få tilbake et informert samtykke er å sikre at informanten har fått informasjon om undersøkelsen og at de selv velger å være med på dette frivillig (Jacobsen, 2003, s. 18). I samtykkeerklæringsskjemaet skrev jeg informasjon om at informantene ville bli anonymisert og at opptakene ville bli slettet etter transkribering.

Det ble også spurt i forkant av alle intervjuene om de samtykket til at jeg brukte båndopptak som hjelpemiddel. Det var ingen som virket skeptiske til dette, men jeg la også til at det ville bli anonymisert.

4. Empiri

I denne delen av oppgaven skal jeg vise til mine empiriske funn. Jeg har valgt å dele de inn i fire kategorier. I disse kategoriene har jeg belyst de temaene jeg følte var mest sentrale. Informantene vil her være anonymisert, slik at ingenting kan komme tilbake til de (Jacobsen, 2003, s. 20). Jeg kommer til å kalle mine informanter for barnehagelærer A, B og C – uavhengig av hvilken stilling de har i barnehagen per dags dato. Dette velger jeg å gjøre for å få en ryddigere tekst og for å opprettholde anonymiteten til informantene.

4.1 Tilvenning

Da barnehagelærer A, B og C ble spurt hva de la i begrepet tilvenning var alle enige om at dette var en periode som gikk over lang tid og som handlet om å trygge barna. Det var viktig at barna ble kjent med barnehagen og med de som arbeidet der, samt de andre barna. De var også enige om at det var viktig for barna å bli kjent med barnehagen sine rutiner. Å begynne i barnehagen er en overgang, og her betyr det at barna blir skal bli vant til å være i barnehagen i stedet for å være hjemme. Informantene fortalte om at de alle førte et tidlig foreldremøte og at foreldrene kunne få komme på en besøksdag. Dette gir barnet en mulighet til å få leke, spise og bli kjent med barnehagen – i foreldrenes nærvær. De forteller alle om at standarden for tilvenningsperioden går over tre dager. Barnet kommer sammen med foreldrene sine første dagen og er der i noen timer, og at de reiser hjem før barnets sovetid. Dag to ønsket de at barnet skulle få sove litt i barnehagen, og at det er foreldrenes ansvar å legge barna. Grunnen til dette er for at de barnehageansatte kan få se foreldrenes rutiner rundt dette og for å bli kjent med barnets vaner. På den tredje dagen pleier barna å være i barnehagen og ha en tilnærmet lik hverdag som er i barnehagen, hvor foreldrene leverer barnet om morgenen og kommer tilbake senere for å hente – med mulighet for at de barnehageansatte kan ringe og be foreldre komme tidlige om det er nødvendig.

De legger alle til at dette med tre dager er et standard oppsett og at de selvfølgelig ser an hvert enkelt barn. Alle barn er ulike, og har ulike behov. Den ene barnehagen har i ett par år prøvd noe nytt, hvor foreldrene er mye mer inkludert og barnehagelærer B sier:

Det som er annerledes enn det vi har gjort før er at vi har en lenger tilvenningsperiode nå, hvor foreldrene er mye mer deltagende i prosessen. Før var det

mer vanlig med tre dager og så er de ferdig, men vi erfarer og ser det jo selv – og all forskning sier jo at et barn er kanskje ikke tilvent før nærmere jul hvis de begynner i august.

Barnehagelærer A er enig i dette og sier ”Vi tar en dag om gangen, kanskje vi kan gå litt lenger fra en dag til neste, og bruke tiden godt for å bli kjent. Skape trygghet og omsorg – den tilliten som både foreldre og barn trenger i oppstarten.”.

4.2 Foreldresamarbeid

Barnehagelærer A og C snakker om at de har et tidlig foreldremøte hvor alle de nye foreldrene kan komme. Her hilser de på foreldrene og viser dem rundt. Etterpå har de en samtale med foreldrene hvor de kartlegger oppstartdato og om det er noe spesielt vedrørende barnet som barnehagen trenger å vite om. De barnehageansatte snakker også om hvordan de ønsker at tilvenningen skal gå og litt om hva slags oppgaver de ønsker at foreldrene skal ha, i forhold til tilvenningsprosessen.

En felles besøksdag går også igjen i alle de tre barnehagene, og de la gjerne denne dagen tidlig – gjerne på våren. Dette gjorde de fordi de ønsket at foreldrene og barna skulle få møte andre foreldre og barn, men også for at de barnehageansatte skulle få en mulighet til å hilse på før sommerferien.

Barnehagelærer B legger veldig vekt på kommunikasjon med foreldrene og sier ”... den dagen de begynner å gå igjen, er det viktig at de også er tilgjengelige og at barnet har kortere dager.”. Den samme informanten sier at de barnehageansatte i den barnehagen oppfordrer foreldrene til å sette grenser når de er der – og at de ansatte vil støtte foreldrene på deres grensesetting. Barnehagelærer A forteller at når barnet begynner i barnehagen, så har de barnehageansatte en forventingssamtale med foreldrene. Her kartlegger de hva foreldrene forventer av barnehagen, hvilke forventninger de har til de ansatte – og barnehagelærer A legger til ”den dialogen er viktig.”.

4.3 Tilknytning

Når informantene ble spurt om hva de legger i begrepet tilknytning er alle enige. Det handler om at barna har noen som de knytter seg spesielt til. Barnehagelærer C forteller ”Vi legger

veldig stor vekt på at de skal ha en den første tiden.”. Videre forteller barnehagelærer C at de ikke ønsker å kalle det for kontaktperson hele året, fordi de ønsker at barnet skal bli kjent med alle. De ønsker ikke at det skal bli et altfor tett bånd til kun en, men at det absolutt skal være trygt og godt den første tiden. Barnehagelærer A er enig, og sier at de ikke ønsker å, høyt, kalle noen for primærkontakt/kontaktperson. De får alle noen barn hver som de har sært ansvar for og utvider etter hvert for at barnet skal bli kjent med flere – men at det blir veldig sårbart for barnet og foreldrene om de bruker ordet primærkontakt og så blir det ikke slik de hadde tenkt seg. Her snakker barnehagelærer A om at hvis denne personen blir syk eller har sen vakt og barnet blir levert tidlig.

4.4 Trygghet

Barnehagelærer B starter med å fortelle meg om at de oppfordrer alle foreldrene til å ha rolige ettermiddager hjemme i tilvenningsperioden. Det er ofte at barna blir litt stresset eller slitne av alle inntrykkene og at kanskje da hverdagen blir noe lettere hvis de kan få ta det med ro etter barnehagen og la alle inntrykkene få synke. Barnehagelærer B forteller videre at de bruker overgangsobjekter, og sier:

Vi bruker overgangsobjekter. Så vi oppfordrer dem til å ta med noe selv om de ikke har noe hjemme, så tar de med seg en ting som kan følge med barna og som kan være en trøst – som de kan ha med seg når de skal sove og litt sånne ting.

De snakker alle om at å bruke god tid er viktig for å skape trygghet, omsorg og den tilliten som både barn og foreldrene trenger i oppstarten. Barnehagelærer C legger til at å trygge foreldrene er alfa omega, og at trygge foreldre ofte gir trygge barn. Barnehagelærer A, B og C er også klare på at de ikke ønsker å få alle barna inn på samme dag. De prøver så godt de kan å gi foreldrene ulike oppstartdatoer og at de gjerne bruker tre-fire uker på dette. Barnehagelærer C sier:

Hvis vi tar inn ett barn på en mandag, så er kanskje ikke neste før på onsdag. Dette er for at det ikke skal bli for tett, og de gangene det faktisk skjer så ser vi at det er mer uheldig.

Barnehagelærer B forteller at for å skape trygghet er det viktig med nærhet. Det er mange av barna som ikke har språk når det starter, og at de voksne derfor sitter veldig mye på gulvet

og at man ”må bare se i øynene deres hva som rører seg inni der”. Barnehagelærer B mener det er viktig å følge med på andre signaler enn språk, for å kunne trygge barna mest mulig. Noen dager kan et barn virke veldig trygt, men at andre dager trenger dette barnet faktisk et fang i flere uker. Dette utvikler seg for hver dag som går, og en dag så sitter et barn på fanget og kikker rundt seg og viser at det er nysgjerrig. Og plutselig en dag reiser barnet seg og går, og at ”da er det liksom trygt nok da.”.

5. Drøfting

I denne delen av oppgaven vil jeg sette den innsamlede dataen i sammenheng med presentert teori. Jeg kommer til å diskutere rundt min egen problemstilling som er: ”Hvordan kan jeg som pedagogisk leder, sammen med barnehagen, sørge for et trygt første møte for ett- og toåringer?”. Jeg har delt drøftingene mine inn i de tre kategoriene som jeg tok for meg i teoridelen, det vil si tilvenning, tilknytning og foreldresamarbeid, samt at jeg har tatt med trygghet.

Det er viktig at leseren er bevisst på at det finnes flere teorier og metoder som kan føre til en vellykket tilvenningsprosess, som da leverer god kvalitet og som kan tilfredsstille foreldrenes krav til meg som pedagogisk leder og til barnehagen. Det finnes ikke noe fasitsvar på hvilke metoder og hvilken teori som vil være mest effektiv. En barnehage er selv nødt til å vurdere hvilke verktøy de ønsker å benytte, eventuelt kombinere og videreutvikle, for å vurdere om riktig verktøy er benyttet.

5.1 Tilvenning

Barnehagelærer A, B og C var enige om at tilvenningen i barnehagen handler om en periode som går over lang tid og som handler om å trygge barna. Tilvenning er en periode hvor barnet skal bli kjent med andre rutiner og en helt annen hverdag enn det de er vant til. Det handler om å bli kjent med andre omsorgspersoner på en flytende og god måte, som ikke er foreldrene. En tilvenningsperiode er en helt ny situasjon for mange små barn, og dette gjenspeiles også i teorien. Broberg et al. (2014, s. 131) forteller at når det kommer til tilvenning, så handler dette om å venne barnet til det nye miljøet de møter på i barnehagen. Det handler samtidig om å la barnet bli kjent med de barnehageansatte, dette er for at barnet skal kunne klare seg fint uten foreldrene tilstedet over en lengre periode.

Barnehagelærer A, B og C førte ikke lik tilvenningsperiode når det kom til hvor mange dager det ville ta før et barn ble ordentlig tilvendt. Barnehagelærer C hevdet at de hadde god erfaring med å bruke tre dager som et standard oppsett, og at dette stor sett gikk fint. Dette kan settes i sammenheng med at de fleste arbeidsplasser kun gir foreldre rett til tre dager med permisjon med lønn, ved tilvenningsperioder av barn i barnehage (Drugli, i Sandgrind, 2015, 04.08). Men er tre dager egentlig nok og hvem er det som bestemmer når er barn er

skikkelig tilvendt? Barnehagelærer C forteller imidlertid at de selvsagt må se an hvert enkelt barn. Hvert enkelt barn er forskjellige, med forskjellige behov – og det er derfor viktig å lytte til og se barnet. Barnehagelærer A og B forteller meg om at de er i en periode hvor de prøver å legge bort disse såkalte ”tre dagene”. De ønsker å ha fullt fokus på barnet, og starter tidlig med å informere foreldrene om å enten spare ferie eller ta ut mer permisjon for tilvenningsperioden. Barnehagelærer A og B snakker om at det er viktig for dem at foreldrene kjenner til hvor viktig en tilvenningsperiode er og at det er helt normalt at dette kan ta lengre tid enn bare tre dager. Dette kan vises i teorien også. Mange små barn trenger mer enn tre dager for å kunne bli godt nok kjent med de barnehageansatte og denne prosessen må være individuell for hvert enkelt barn (Broberg et al., 2014, s. 134). Når det er sagt, så er barnehagelærer A, B og C alle enige om at det er kommunikasjonen mellom de barnehageansatte og foreldrene som er nøkkelen. Det prates om hvordan barnet har det i barnehagen og hvordan barnet har det hjemme etter oppstart. Samtidig anbefales det kortere dager for barna, slik at det ikke skal bli en altfor voldsom overgang.

Når det kommer til overgangsobjekter er det kun barnehagelærer B som nevner viktigheten av dette. Det vises til i teorien at et overgangsobjekt vil hjelpe barnet til å takle separasjonen fra foreldrene på en bedre måte. Winnicott hevder at dette et objekt av stor følelsesmessig betydning for barnet, og vil kunne fungere som en trøst eller en påminnelse om det gode de har hjemme (Abrahamsen, 2013, s. 76).

5.2 Tilknytning

Barnehagelærer A, B og C var alle enige om at tilknytning handler om at barna har noen som de kan knytte seg spesielt godt til, og som ikke er foreldrene. Barnehagelærer C sier ”Vi legger veldig stor vekt på at de skal ha en den første tiden.”. Hvis vi tar et tilbakeblikk på teoridelen min i oppgaven, så kan vi lese at jeg har referert til teori rundt trygg og utrygg tilknytning. Barnehagelærer A forteller om at det er viktig å skape trygg tilknytning rundt barnet, slik at det blir lettere for barnet å kunne bli kjent med flere av de barnehageansatte og miljøet som er i barnehagen. Dette kan vi også se i teorien. ”Trygg tilknytning fremmer i tillegg mulighetene det har for å lære og mestre sine omgivelser...” (Drugli, 2014, s. 28).

5.2.1 Primærkontakt

Barnehagelærer A og C forteller om at de praktiserer primærkontakter for barna, men at de ikke ønsker å nevne det utad. Begge to sier de har erfaring med at det kan bli sårt, spesielt for foreldrene, om de går ut og sier de bruker primærkontakter og så blir det ikke slik som foreldrene hadde sett for seg. Her refererer de begge til at primærkontakter kan bli syke eller at de har senvakt, og barna kommer tidlig. Barnhagelærer B sier derimot at de er veldig fornøyd med ordningen av primærkontakter. De opplever det som veldig trygt for barnet i en overgang som for mange små barn kan være vanskelig. Videre forteller barnehagelærer B at de jobber med å utvide det trygge forholdet dem i mellom, slik at barnet kan bli kjent med flere voksne og andre barn etter hvert. Dette snakker også Drugli om, og hun sier ”Når barnet har etablert trygghet i relasjonen til sin primærkontakt, er tanker at det kan bruke denne tryggheten som en base for videre utforskning av andre relasjoner og barnehagen miljø” (Drugli, 2014, s. 113).

Man kan se på disse to ulike meningene med et åpent sinn. Det er en trygghet for barnet å ha en primærkontakt som det kan komme til ved behov, og som blir barnets trygge base. Når foreldrene ikke lenger er tilstedet i barnehagen er det primærkontakten som er det kjente og kjære for barnet i barnehagen. Likevel kan det være at det å ha primærkontaktordninger er noe hemmende. Barnet har jo bare denne ene personen å snu seg til om savnet etter mor og/eller far blir stort, og hva skjer da om primærkontakten har senvakt og barnet blir levert tidlig? Eller hvem skal barnet føle som sin trygge havn om primærkontakten er syk og borte fra jobb? Dette er barnets eneste trygghet, og som da er borte – her vil ikke barnet lenger ha et trygt fang å komme til ved behov.

5.3 Foreldresamarbeid

Barnehagelærer A, B og C er veldig tydelige på at foreldresamarbeidet under tilvenningsperioden er utrolig viktig, både før, under og etter. De mener alle at dette foreldresamarbeidet er mye tettere enn ellers, fordi de ønsker å trygge foreldrene mest mulig. Derfor fører barnehagelærer A og C et tidlig foreldremøte, hvor ønsket er å bli kjent med foreldrene og for å fortelle om hvordan de ønsker at tilvenningsprosessen skal gå. Som skrevet i empiridelen av oppgaven min, så vet vi at utygge foreldre kan smitte over til å skape utrygge barn. Drugli (2014) hevder at det finnes god teori på at barnehageoppstart kan

være stressende for små barn, og det er derfor utrolig viktig at barnehagen skaper gode rutiner når barnet skal skilles fra mor og/eller far. Dette er en sårbar periode for de minste, så samarbeid mellom barnehage og foreldre er i stort fokus (Drugli, 2014, s. 146). Bø (1996) bekrefter også dette og sier "Når viktige voksne i et barns liv har synlig og positiv kontakt, skapes det trygghet og opplevelse av at verden henger sammen" (Sveen, 2010, s. 275).

Barnehagelærer B hevder at nøkkelen til suksess ligger i kommunikasjonen med foreldrene. Informanten sier at det er viktig at foreldrene forstår at de må være tilgjengelige selv når de forlater barnet i barnehagen i oppstarten, og det er fint om barnet kan ha kortere dagen for å kunne fordøye alle nye inntrykk. Når barnet blir hentet må foreldrene og de barnehageansatte kunne samtale om hvordan barnet har hatt det den dagen. Dette med viktigheten av kommunikasjon bekrefter Drugli og hun legger til "Åpen kommunikasjon er som oftest nøkkelen til oppstarten av et godt samarbeid, selv om tematikken noen ganger kan være ømtålig" (Drugli, 2014, s. 133). Barnehagelærer A er enig i dette og synes det er viktig å kommunisere med foreldrene underveis om hvordan de føler at oppstarten går og hva barnehagen kan legge til rette for, slik at foreldrene føler seg inkludert. Barnehagelærer A tenker at denne formen for kommunikasjon i hente- og bringesituasjoner vil være en god hjelp på veien mot et kontinuerlig samarbeid mellom barnehagen og hjemmet.

5.4 Trygghet

Barnehagelærer A, B og C er alle enige om at tid og rutiner skaper trygghet. Alle barnehagelærerne jeg intervjuet fortalte meg om at de ikke ønsket å gi alle barna samme oppstartsdato. Dette var ikke ønskelig da det blir mange nye barn, og at det fort kan virke som er utrygt miljø fordi de barnehageansatte får for mange barn å fokusere på samtidig.

Barnehagelærer B snakker om viktigheten av nærhet for å etablere trygghet. De barnehageansatte sitter mest mulig på gulvet for å skape øyekontakt og for at fanget, som skal symbolisere trygghet, skal virke innbydende. Teori viser i tillegg til at et trygt fang er godt å ha, så er det vel så viktig at barna føler at de barnehageansatte forstår og ser barnets følelser. Barnehagelærer B nevner at man lærer seg å se det i øynene på små barn som ikke har utviklet språk, om de føler seg komfortable og trygge. Når barn virker trygge, kan de allikevel trenge en omsorgsperson å snu seg til ved behov. Denne bekreftelsen av gjensidig kontakt gjør så barn føler at de vet at de er trygge og anerkjent (Haugen et al., 2013, s. 133).

5.5 Oppsummering av drøfting

Jeg ønsker her å oppsummere drøftingene mine. Barnehagelærer A, B og C legger stor vekt på tilknytningen i tilvenningsperioden. De er alle opptatt av at barnet skal kunne føle på en trygg tilknytning. Når det kommer til det å ha en primærkontakt er de ikke helt enige. Barnehagelærer A og C ønsker ikke å høyt uttale noen som en primærkontakt, men legger til at det er viktig for dem at barna føler seg komfortable i barnehagen. Trygg tilknytning er alfa omega for at barnet etter hvert kan utfolde seg mer i barnehagen og bli kjent med miljøet og andre barn og ansatte.

Det som barnehagelærer A, B og C legger mest vekt på, tolker jeg som at er foreldresamarbeid med barnets beste i fokus. En kan hevde at hvis et barn føler at foreldrene ikke er komfortable eller trygge, så vil ikke barnet være det heller. Sett i et slikt lys kan man hevde at forholdet mellom barnehagen og foreldrene må starte tidlig og vedlikeholdes hele veien.

Med grunnlag i de innsamlede dataene og drøftingen jeg har gjort, kan man til slutt konkludere med at det ikke finnes noe fasitsvar på hvordan å utføre en god tilvenningsperiode. Enhver barnehage må finne det som passer best for seg og for foreldregruppen sammen med sine barn.

6. Avslutning

Min problemstilling ”Hvordan kan jeg, som pedagogisk leder, sammen med barnehagen skape et trygt første møte for ett- og toåringer?” har fulgt hele denne oppgaven. Jeg har gjennom samtaler med tre barnehagelærere, i tre ulike barnehager, fått en pekepinn på hva de tenker rundt tilvenning og hvordan de arbeider med dette. Jeg har funnet frem til relevant teori som belyser ulike temaer innenfor temaet mitt og som jeg senere har drøftet sammen med innsamlet empiri. Dette har gitt meg resultater om forskjellige arbeidsmetoder og fokusområder som viser hvordan man kan skape trygg tilvenning for de aller minste under oppstart i barnehagen.

Det har vist seg gjennom oppgaven min at det ikke finnes noe fasitsvar på hvordan en tilvenningsprosess kan eller skal gjennomføres, og det handler i hovedsak om sammensetningen av flere elementer. Noe som kom tydelig frem var de barnehageansattes kompetanse for å kunne trygge foreldrene og for å kunne sette barnets behov høyest. Omsorg, tillit og trygghet har vært begreper som har blitt gjentatt opptil flere ganger, og dette viser bare til hvor viktige faktorer dette er å inneha når man arbeider med de yngste barna.

Men ikke bare er kompetansen til de barnehageansatte viktig, men også hvordan de barnehageansatte tar seg tid til å bli kjent med hvert enkelt barn som forskjellige individer. Tilstedeværende barnehageansatte som sørger for at barnets beste alltid kommer først, og som viderefører viktigheten av en lang og god tilvenningsprosess. Jeg har også sett betydningen av hvor viktig foreldresamarbeid er, samt gode rutiner som barna kan kjenne igjen.

7. Veien videre

Det er ingen tvil om at jeg gjerne kunne ha arbeidet med denne oppgaven videre og fordypet meg enda mer. Skulle jeg ha gjort dette ville jeg ha benyttet meg av en eller flere metoder til, deriblant observasjon. På denne måten ville jeg ha kunne sett med egne øyne hvordan en tilvenningsprosess ble utført i praksis, i stedet for å bare få høre om det gjennom intervju. Jeg hadde ønsket å observere hvordan en tilvenningsprosess blir gjennomført, hvordan samarbeidet mellom barnehage og hjem er, og hvordan barna reagerer på en ny epoke i livet uten sine foreldre over lengre tid.

Jeg har lært vanvittig mye om både teori, praksis og meg selv i løpet av denne oppgaven. Jeg føler meg tryggere på hvilken pedagogisk leder jeg ønsker å være i en tilvenningsprosess, og også hvordan jeg vil samarbeide med mine kollegaer og ikke minst foreldrene. Dette ønsker jeg å ta med meg videre når jeg skal ut i jobb selv, og jeg ønsker å videreutvikle meg på dette området.

Litteraturliste

Abrahamsen, G. (1997). *Det nødvendige samspill*. København: Hans Reitzels Forlag AS.

Abrahamsen, G. (2013). En god start i barnehagen – toleranse for avskjed i tårer og tid til det nødvendige. I Haugen, S., Løkken, G., & Røthle, M. (Red.). *Småbarnspedagogikk: Fenomenologiske og estetiske tilnærminger* (s. 69-84). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Broberg, M., Hagström, B., & Broberg, A. (2014). *Tilknytning i barnehagen: Hva betyr trygghet for lek og læring?* Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Dalen, M. (2011). *Intervju som forskningsmetode – en kvalitativ tilnærning*. Oslo: Universitetsforlaget AS.

Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Drugli, M. B. (2014). *Liten i barnehagen: Forskning, teori og praksis*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Glaser, V. (2013). *Foreldresamarbeid: Barnehagen i et mangfoldig samfunn*. Oslo: Universitetsforlaget AS.

Haugen, S., Løkken, G., & Røthle, M. (2013). *Småbarnspedagogikk: Fenomenologiske og estetiske tilnærminger* (2. utg.). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Jacobsen, D. I. (2003). *Forståelse, beskrivelse og forklaring: Innføring i samfunnsvitenskapelig metode for helse- og sosialfagene*. Kristiansand: Høyskoleforlaget AS.

Kunnskapsdepartementet. (2011). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Løkken, G., & Søbstad, F. (2013). *Observasjon og intervju i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget AS

Sandgrind, S. W. (2015, 04.08). *Tre dager med tilvenning er ikke tilstrekkelig*. Hentet fra: <http://barnehage.no/pedagogikk/2015/08/-tre-dager-med-tilvenning-er-ikke-tilstrekkelig/>

Sveen, T. H. (2010). Å møte foreldre i barnehagen. I Ø. Kvello (Red.), *Barns barnehage 2: Barn i utvikling*. (s. 273-306). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Statistisk Sentralbyrå. (2017). *Barnehager, 2016, endelige tall*. Hentet fra: <https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/barnehager>

Winnicott, D. W. (1985a). *The maturational processes and the facilitating environment*. London: Hogarth Press.

Winnicott, D. W. (1985b). *Playing and reality*. London: Pelican Books.

8. Vedlegg

8.1 Samtykkeerklæring for intervju til bacheloroppgave

Samtykkeerklæring for intervju til bacheloroppgave

Mitt navn er Silje Eikemo Hagen, og jeg går mitt 3. og siste år på barnehagelærerutdanning ved Høgskolen i Innlandet, avd. Hamar.

Denne våren skal jeg skrive min bacheloroppgave som handler om det første møtet i barnehagen, altså tilvenningsperioden. I forbindelse med dette ønsker jeg å intervju fire barnehagelærere/førskolelærerne som arbeider på småbarnsavdeling i ulike barnehager.

Det vil bli benyttet lydopptak under intervjuet. Dette velger jeg å gjøre for å sikre at ingen informasjon blir utelatt. I etterkant av intervjuet vil alle svar bli transkribert, slik at jeg lettere kan bruke det som informasjonskilde i bacheloroppgaven. Opptaket vil også bli slettet etter transkriberingen.

Alle informanter vil bli anonymisert i bacheloroppgaven, og data vil ikke kunne spores tilbake til informant.

Om du har noen spørsmål, ta kontakt med meg. Min e-postadresse er silje-eh95@hotmail.com

Før intervjuet vil jeg be deg om å samtykke til deltakelse i mitt bachelorprosjekt, og å undertegne at du har lest og forstått informasjonen over.

Jeg har lest og forstått informasjonen over, og samtykker i å delta i intervjuet

Sted og dato

Underskrift

8.2 Intervjuguide

Informasjon om informant og barnehagen

- Utdanning og eventuell videreutdanning
- Arbeidserfaring
- Hvordan barnehagen er bygd opp, antall barn på avdeling

Intervjuet

- Hva legger du i begrepet tilvenning?
- Hva legger du i begrepet tilknytning?
- Hvordan fungerer tilvenningsprosessen i deres barnehage?
- Hvorfor har dere valgt å gjøre det slik?
- Tilvenning ser ut til å være en prosess som er så å si helt lik i de aller fleste barnehageår.

Hvorfor tenker du at det er slik?

- Hva slags foreldresamarbeid har dere under tilvenningsperioden?
- Er det noe du ønsker å tilføye?